

Helsingin kaupunki
Kaupunginhallitus

Tämä on Helsingin kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusneuvottelukunnan hyväksymä asiakirjan sähköinen versio.

Asia: Valtuutettu Minna Lindgrenin aloite yhteisestä katsomusopetuksesta peruskoulussa

Helsingin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusneuvottelukunta kiittää mahdollisuudesta lausua valtuutettu Minna Lindgrenin toivomusponnosta. Toivomusponnossa esitetään, että Helsingissä selvitettäisiin ”mahdollisuudet aloittaa jo hyväksi todettu käytäntö yhtenäisestä katsomusaineen opetuksesta peruskoulun yläasteella kaikissa kouluissa, joissa on asiaa kohtaan kiinnostusta.”

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusneuvottelukunta toteaa, että yksi yhtenäinen katsomusaine on mielipiteitä jakava ja monin tavoin haastava aihe. Lausuntonsa valmistelun tueksi neuvottelukunta selvitti yhteisen katsomusaineen opetukseen liittyviä lainsäädännöllisiä ja muita reunaehtoja, kävi läpi eduskunnan oikeusasiamiehen lausuntoja asiasta sekä kuuli neuvottelukunnassa pysyvänä edustajana olevaa kasvatuksen ja koulutuksen toimialan pedagogista asiantuntijaa. Lisäksi neuvottelukunta selvitti, että Turussa tehty kokeilu eri katsomusaineiden opetuksen yhdistämisestä yhteisiksi kokonaisuuksiksi keskeytettiin keväällä 2025, koska Lounais-Suomen aluehallintovirasto katsoi, ettei kokeilu kaikilta osin täyttänyt perusopetuslain vaatimuksia.

Tämän taustaselvityksen pohjalta neuvottelukunta toteaa seuraavaa:

- Helsingin kaupunki on velvollinen noudattamaan perusopetuslakia ja perusopetuksen valtakunnallisia opetussuunnitelman perusteita, joista kumpikaan ei nykyisellään mahdollista yhden yhtenäisen katsomusaineen opetusta. Eri katsomusaineilla on opetussuunnitelman perusteissa määritellyt omat erilliset tavoitteensa ja oppisisältönsä ja opetus tulee antaa niiden mukaisesti laaditun opetussuunnitelman mukaan kunkin oppimäärän mukaan opiskelevalle oppilaalle.
- Uskonnon eri oppimäärien ja elämänkatsomustiedon opetusta voidaan nykyiselläänkin järjestää samassa opetusryhmässä, mutta vain rajatusti eli niiltä osin kuin niiden opetussisällöt ovat yhtenäiset ja opettajalla on riittävä kelpoisuus. Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisun (EOAK/3469/2016) perusteella opettajalla tulee olla kelpoisuus antaa opetusta kunkin samassa ryhmässä opetettavan uskonnon oppimäärän ja elämänkatsomustiedon osalta.
- Helsingin kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla valmistellaan yhtenäisen tuntijaon uudistusta ja osana uudistusta yhtenäistä Helsingin mallia katsomusaineiden yhteisestä opetuksesta, mallin käyttö mahdollista kaikissa kouluissa 1.8.2027 alkaen. Uudistus huomioi nykyiset lainsäädännölliset ja muut velvoittavat reunaehdot.

Neuvottelukunnan näkemyksen mukaan toivomusponnossa kuvatun kaltaista selvitystyötä ei siis ole tarpeen toteuttaa, koska yksi yhtenäinen katsomusaine ei ole kaupungin toimivallassa, vaan kansallisella tasolla päätettävä asia, ja toisaalta kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen

toimiala on jo valmistelemassa mallia eri katsomusaineiden yhteisten sisältöjen yhteisestä opetuksesta.

Neuvottelukunnan keskusteluissa yhden yhtenäisen katsomusaineen opetuksesta esille nousivat yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden näkökulmasta mm. seuraavat huomiot:

- Ketään ei saa yhtäältä pakottaa uskonnonopetukseen eikä toisaalta keneltäkään evätä oman uskonnon opetusta.
- Lapsi ei voi itse valita oppiainetta, joten uskonnonvapaus ei nykyiselläänkään toteudu täysin.
- Uskontojen yhdenvertainen asema kouluissa ei toteudu nykyiselläänkään sikäli, että vähemmistöuskontojen opetus on usein ulkoistettu, eikä voida olla varmoja siitä, noudattavatko kaikki tahot opetussuunnitelman raameja.

Asiaan liittyvää mahdollista jatkoselvitystyötä olisikin neuvottelukunnan mielestä tärkeä tehdä nimenomaan siitä näkökulmasta, mitä hyötyjä tai haittoja yhteisen katsomusaineen opetuksesta mahdollisesti olisi nimenomaan yhdenvertaisuuden ja uskonnonvapauden sekä vähemmistöuskontojen näkökulmasta. Selvitykseen voisi sisältyä myös opetushenkilöstön näkemysten kartoittamista asiasta nimenomaan yhdenvertaisuuskärjellä. Kaupunki voisi sen pohjalta päättää, kannattaisiko sen pyrkiä vaikuttamaan yhden yhtenäisen katsomusaineen puolesta valtakunnallisella tasolla, jossa asia myös on ollut jo pidempään ajankohtainen ja selvitystyön alla.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusneuvottelukunta pitää tärkeänä, että yhtenäisen katsomusaineen opetuksella tavoiteltavia asioita, kuten ymmärryksen ja yhteisöllisyyden vahvistamista, eriytymisen vähentämistä ja moninaisuutta arvostavan ilmapiirin tukemista, edistetään ja vaalitaan kouluissa joka tapauksessa myös muilla tavoilla.

Helsingin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusneuvottelukunta

Vini Venetvaara
puheenjohtaja

Verna Finström
1. varapuheenjohtaja